

Voorstel aan de gemeenteraad

Deelname experiment Centrale stemopneming (CSO) 2022

Beleidsveld	Burgerzaken
Organisatieonderdeel	Publiekszaken
Opsteller	Sylvia Draad/Marjolein Smulders
Kenmerk	9270056
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Deel te nemen aan het experiment centrale stemopneming van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tijdens de Gemeenteraadsverkiezing van 16 maart 2022 in Utrecht, met de volgende kenmerken:
 - na afloop van de verkiezingsdag worden de stemmen op het stembureau tot op lijstniveau geteld waardoor een voorlopige uitslag bekend gemaakt kan worden;
 - de volgende dag (17 maart) worden alle stemmen middels een centrale stemopneming op een centrale locatie op kandidaatniveau geteld.
2. Toepassing te geven aan artikel 5 lid 1 van de Verordening raadgevend referendum Utrecht 2017 en het raadsbesluit direct in werking te laten treden.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

Het college stelt voor om voor de Gemeenteraadsverkiezing van 16 maart 2022 deel te nemen aan het experiment centrale stemopneming (CSO) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De gemeente heeft in 2021 naar tevredenheid het tellen op kandidaatsniveau uitgevoerd met een CSO, zoals verwoord in de brief d.d. 23 juni 2021 'evaluatie verkiezingen tweede kamer 2021'. De leerpunten van deze eerste keer, waaronder duidelijkheid in de te volgen telling van een specifiek stembureau door het aanwezige publiek en extra aandacht met de logistieke partij voor de extra transportbewegingen, worden uiteraard meegenomen in de CSO van de Gemeenteraadsverkiezing.

De CSO wordt formeel als experiment van het ministerie van BZK beschouwd en in de bijbehorende experimentenwet wordt vereist dat er een specifiek raadsbesluit wordt genomen voor deelname aan het experiment om een CSO te organiseren.

Bij een CSO worden op de verkiezingsdag zelf de stemmen op lijstniveau in het stembureau geteld, waarna ze op beveiligde wijze naar een centraal punt worden gebracht. De volgende dag (17 maart) wordt op de centrale locatie de stemmen vervolgens op kandidaatsniveau geteld door een nieuwe frisse ploeg. Hier worden ook de processen verbaal gecontroleerd.

Context

Aanleiding

Op 16 maart 2022 wordt de Gemeenteraadsverkiezing gehouden. Om de uitslag van deze verkiezing veilig, transparant en betrouwbaar vast te stellen, wordt voorgesteld om de telling op kandidaatsniveau met een CSO vorm te geven. Formeel betekent dit dat Utrecht daarmee deelneemt aan het experiment centrale stemopneming van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor deelname aan het experiment CSO van het ministerie van BZK is een raadsbesluit nodig.

Juridische context

Op basis van het Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming is instemming van de raad nodig over het toepassen van de Centrale stemopneming.

Op basis van artikel 4 lid 2 van de Verordening raadgevend referendum treedt een raadsbesluit waarover een raadgevend referendum kan worden gehouden in werking vijf weken na de dag van bekendmaking. Op basis van artikel 5 lid 1 van de Verordening raadgevend referendum kan hiervan worden afgeweken als de inwerkingtreding geen uitstel kan lijden. De mogelijkheid om over het raadsbesluit een raadgevend referendum te houden blijft in dat geval bestaan.

Relatie met mogelijk referendum over raadsbesluit RSU

Een aantal inwoners heeft het initiatief genomen voor een raadgevend referendum over het raadsbesluit Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040. Het tellen van de stemmen van dit mogelijke referendum maakt geen onderdeel uit van de Centrale Stemopneming.

Beoogd effect

Er is een veilig, betrouwbaar en transparant telproces om tot vaststelling van de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen 2022 te komen.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

[27 mei 2020 Raadsbrief terugblik verkiezingen 2019 en vooruitblik tweede kamer verkiezingen 2021](#)

23 juni 2021 Raadsbrief [Evaluatie verkiezingen TK 21](#) (met bijlage Evaluatie CSO)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Deel te nemen aan het experiment centrale stemopneming van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tijdens de Gemeenteraadsverkiezing van 16

	maart 2022 in Utrecht, met de volgende kenmerken: - na afloop van de verkiezingsdag worden de stemmen op het stembureau tot op lijstniveau geteld waardoor een voorlopige uitslag bekend gemaakt kan worden; - de volgende dag (17 maart) worden alle stemmen middels een centrale stemopneming op een centrale locatie op kandidaatsniveau geteld.
Argumenten	
1.1	Het werken met de CSO biedt meerdere voordelen - De CSO is één van de oplossingen voor de lange dagen van de vrijwilligers. Door het tellen op kandidaatsniveau te verplaatsen naar de volgende dag wordt de duur van de zitting op de stembureau verkort. Hiermee wordt tegemoetgekomen wordt aan uw verzoek en onze wens om de werkdag van de vrijwilliger te verlichten. - Het transparante en strak geregisseerde telproces van een CSO een lagere foutkans bij de vaststelling van de verkiezingsuitslag dan bij het klassieke 'doortellen op locatie'. Bij telverschillen wordt de telling herhaald totdat de verschillen zijn opgelost/verklaard. - Werken met frisse teams, in tegenstelling tot het doortellen op de verkiezingsdag, komt de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de uitslag ten goede.
1.2	<u>Naast deze voordelen is de CSO in een grote gemeente als Utrecht de facto de enige praktische manier om aan de toekomstige eis van een hertelling bij een geconstateerd telverschil (vanaf 2023) te voldoen</u> Eén van de effecten van de voorgenomen wijzigingen in de Kieswet is dat bij een geconstateerd telverschil de stemmen van het stembureau herteld moeten worden. Dit kan alleen als de stembussen op een centrale locatie staan. Hoewel de wet de CSO niet zal verplichten is het in een grote gemeente de facto de enige praktische manier om aan deze eis te kunnen voldoen. Deze voorgenomen wijzigingen in de Kieswet gaan waarschijnlijk met ingang van 2023 in. We stellen dan ook voor om de opgedane ervaring van 2021 verder uit te bouwen tot een standaard proces dat we (grotendeels) in eigen beheer kunnen vormgeven.
1.3	<u>Met een CSO kunnen de coronamaatregelen die mogelijk tijdens de verkiezing nog/weer gelden makkelijk worden gewaarborgd.</u> Als de corona maatregelen bij het organiseren van de Gemeenteraadverkiezing in 2022 nog/weer een rol spelen, dan is het tellen op kandidaatsniveau met veiligheidsmaatregelen goed en veilig te realiseren met een CSO. Dat is op bij het tellen op de stembureaus niet mogelijk. Het is onzeker of er aankomend jaar maart effecten en maatregelen van de pandemie aan de orde zullen zijn. Een CSO kan relatief eenvoudig worden aangepast aan eventuele maatregelen. Bij de TK21 verkiezing was er een hoge waardering door de vrijwilligers én van de GGD voor de goede en veilige organisatie van de CSO
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>Het krijgen van voldoende vrijwilligers is ieder jaar een uitdaging, en bij een CSO zijn méér tellers nodig dan bij het doortellen op de stembureaus.</u> De problemen bij het werven van voldoende vrijwilligers zit hoofdzakelijk in de werving van stembureauleden en – (vice)voorzitters. Het is dan ook voor deze groep vrijwilligers dat maatregelen worden ingezet om de duur en zwaarte van de dag te beperken. Het werven van tellers voor een CSO is echter wezenlijk minder lastig; zij werken overdag, op geplande tijden en er is geen training / E-learning nodig om aan de slag te gaan. Een korte instructie op locatie is voldoende. Mocht het onverhoopt niet lukken om hier voldoende vrijwilligers voor te vinden is dit ook een rol die eenvoudig via uitzendbureaus 'last minute' kan worden aangevuld.
Beslispunt	

2	Toepassing te geven aan artikel 5 lid 1 van de Verordening raadgevend referendum Utrecht 2017 en het raadsbesluit direct in werking te laten treden.

Financiën

De kosten van de CSO zijn begroot op € 200.000. Dit bedrag is € 47.000 lager dan bij de Tweede Kamerverkiezing. Dit komt door een aantal factoren.

Bij de Tweede Kamerverkiezing is een extern bureau ingehuurd om ons te ondersteunen bij de organisatie van de CSO. Door de opgedane kennis en ervaring is dit niet meer nodig en kunnen we de CSO in eigen beheer uitvoeren. De locatie waar de CSO wordt uitgevoerd wordt voor minder dagen gehuurd en een deel van de benodigde materialen is in eigen bezit waardoor er minder hoeft te worden aangeschaft. Tot slot worden bepaalde activiteiten verplaatst naar het Stadskantoor waardoor er minder externe ruimte gehuurd hoeft te worden.

De extra kosten van dit raadsvoorstel voor de Gemeenteraadverkiezing 2022 worden eenmalig gedekt uit de reserve verkiezingen. Het Rijk heeft bij voorgaande experimenten altijd een vergoeding beschikbaar gesteld naar rato van het inwoneraantal. De verwachting is dat dit ook bij de gemeenteraadsverkiezing weer het geval zal zijn.

Een structurele oplossing voor een toekomstgericht breder pakket voor de volgende verkiezingen wordt betrokken bij de afweging van de Voorjaarsnota 2022.

Vervolg

Zoals gebruikelijk informeert het college de raad voorafgaand aan de (Gemeenteraad)verkiezing door middel van een brief over de manier waarop deze dit jaar georganiseerd worden. Deze wordt tegelijkertijd met dit collegevoorstel aangeboden aan de raad. Na iedere verkiezing vindt er een evaluatie plaats die per brief met de raad gedeeld wordt.

Participatie

Over dit voorstel heeft geen participatie plaatsgevonden.

Communicatie

Naast de raadsbrief is er niet in aanvullende communicatie voorzien.

Bijlagen

-